

ADVIES Nr. 1.374

Zitting van dinsdag 16 oktober 2001

Stages leerling-stagiairs - Vraag om afwijkingen op het verbod op zondagsarbeid en op het verbod op nachtarbeid

x   x   x

1.882-1.

ADVIES Nr. 1.374

Onderwerp : Stages leerling-stagiairs - Vraag om afwijkingen op het verbod op zondagsarbeid en op het verbod op nachtarbeid

---

Mevrouw L. ONKELINX, de minister van Werkgelegenheid, heeft op 2 juli 2001 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over de vraag van mevrouw M. VANDERPOORTEN, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, om bij koninklijk besluit toelating te verlenen om de leerling-stagiairs van het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs erkend en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap in welbepaalde gevallen 's nachts en/of op zondagen tewerk te stellen.

De Commissie Individuele Arbeidsverhoudingen werd met de bespreking van dit vraagstuk belast.

Op verslag van die Commissie heeft de Raad op 16 oktober 2001 het volgende advies uitgebracht.

x   x   x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. CONTEXT VAN DE ADVIESAANVRAAG

Vanaf het schooljaar 2001-2002 werd een nieuwe regelgeving van kracht voor de organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs (voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs), zoals dit wordt erkend en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap.

Het Besluit van de Vlaamse regering van 31 augustus 2001, dat het Organisatiebesluit van 17 april 1991 vervangt, heeft onder andere tot doel "via flexibele stagetijden bij te dragen tot de optimalisering van de leerlingenstages" (ministeriële omzendbrief van 12 juni 2001).

Volgens dezelfde omzendbrief vormen leerlingenstages inzonderheid in het technisch en beroepssecundair onderwijs (met uitsluiting van het deeltijds onderwijs) een belangrijke component van het leerprogramma "omdat ze een hefboom vormen voor de noodzakelijke aansluiting tussen de onderwijs - en de beroepswereld". Het is dus "tezelfdertijd maar logisch dat de overheid een soepel en niet betuttelend leerlingenstagekader scheidt".

Artikel 4 § 1 van het nieuw Organisatiebesluit stelt onder andere dat :

- stages tussen 20 uur en 6 uur verboden zijn, maar dat de Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, voor bepaalde studierichtingen de periode waarin stages verboden zijn kan inkorten, voor zover dit niet strijdig is met de bepalingen van de Arbeidswet van 16 maart 1971 en zijn uitvoeringsbesluiten;
- stages op zondag verboden zijn, maar dat de Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, voor bepaalde studierichtingen dit verbod kan opheffen, voor zover dit niet strijdig is met de bepalingen van de Arbeidswet van 16 maart 1971 en zijn uitvoeringsbesluiten.

Artikel 4 § 2 stelt dat de bepalingen inzake stages niet gelden voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

In bijlage bij de omzendbrief van 12 juni 2001 is een lijst van afwijkingen voorzien op het verbod van leerlingenstages tussen 20 uur en 6 uur en op het verbod op zondagsstages voor sommige opleidingen van het voltijds gewoon secundair onderwijs en van de opleidingsvormen 3 en 4 van het buitengewoon secundair onderwijs.

Er wordt verder vermeld dat de afwijkingen worden meegedeeld "onder strikt voorbehoud van goedkeuring door de federale minister van Werkgelegenheid". "In afwachting van de definitieve beslissing terzake, wordt het schooljaar 2001-2002 als een gedooijjaar beschouwd waarin de desbetreffende grenzen mogen worden gehanteerd".

De omzendbrief stelt tenslotte dat het aldus afbakenen van de toegelaten leerlingenstages zal zorgen voor meer rechtszekerheid : "Op deze wijze zal worden voorkomen dat zich toestanden herhalen waarbij scholen, die te goeder trouw handelen, toch moeilijkheden met de inspectie van de sociale wetten ondervinden. Anderzijds zullen scholen zich evenmin achter een onduidelijke onderwijsregelgeving kunnen verschuilen om manifeste overtredingen te verrechtvaardigen".

II. INHOUD EN DRAAGWIJDTE VAN DE ADVIESAANVRAAG

Mevrouw L. ONKELINX, de minister van Werkgelegenheid, heeft op 2 juli 2001 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over de vraag van mevrouw M. VANDERPOORTEN, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, om bij koninklijk besluit toelating te verlenen om de leerling-stagiairs van het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs erkend en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap in welbepaalde gevallen 's nachts en/of op zondagen tewerk te stellen.

Op grond van de artikelen 13 en 37, § 1 van de Arbeidswet van 16 maart 1971 kan bij koninklijk besluit afgeweken worden van respectievelijk het verbod op zondagsarbeid en het verbod op nachtarbeid.

Krachtens artikel 47, 1e lid van de Arbeidswet wint de Koning het advies over zo'n koninklijk besluit in van het bevoegd paritair comité. Hetzelfde artikel stelt dat het advies door de Nationale Arbeidsraad kan gegeven worden wanneer de verordening behoort tot de bevoegdheid van verschillende paritaire comités.

Minister ONKELINX beroept zich op deze laatste bepaling, aangezien de door minister VANDERPOORTEN gevraagde afwijkingen behoren tot de bevoegdheid van een uitgebreid aantal paritaire comités.

Er wordt gevraagd om bij de analyse van deze afwijkingen tevens te willen nagaan of het niet wenselijk en haalbaar zou zijn om meer op een algemene wijze een afwijking inzake nacht- en zondagsarbeid voor leerlingenstages toe te staan, dan wel of het verkieselijker is om elk van de gevraagde afwijkingen afzonderlijk te benaderen, rekening houdende met de omvang en de aard van de beoogde afwijking en de eigenheden van de betrokken sector, ondernemingen of activiteiten.

Overeenkomstig artikel 47, 3e lid van de Arbeidswet moet er binnen de 2 maanden nadat de Nationale Arbeidsraad hierom werd verzocht, advies worden uitgebracht. Minister ONKELINX vraagt deze termijn te respecteren, daar minister VANDERPOORTEN in haar brief, daterend van 17 april 2001, de wens had uitgedrukt om de voorgestelde nieuwe regeling bij het begin van het schooljaar 2001-2002 in te voeren.

Op 12 juli 2001 schreef de Nationale Arbeidsraad een brief aan minister ONKELINX waarin zij wees op het korte tijdsbestek, gezien de multi-sectorale dimensie van de problematiek.

III. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Raad heeft een onderzoek gewijd aan de problematiek. Vooraleer in te gaan op de specifieke vraag, wil hij echter eerst een aantal algemene beschouwingen maken.

A. Algemene beschouwingen

De Raad constateert dat de Arbeidswet van 16 maart 1971 en zijn uitvoeringsreglementen niet alleen van toepassing zijn op werknemers in dienstverband, maar evenzeer op personen die, ook zonder een arbeidsovereenkomst, arbeidsprestaties 'onder gezag' leveren.

Stagiairs vallen dus onder het toepassingsgebied van de wet, wat onder meer impliceert dat ze onderworpen zijn aan het verbod op nacht- en zondagsarbeid.

De Raad merkt op dat men het onderscheid moet voor ogen houden tussen twee categorieën van stagiairs.

Enerzijds, zijn er de leerling-stagiairs, die het voorwerp uitmaken van de huidige adviesaanvraag. Zij komen uitsluitend voor in het voltijds onderwijs.

Anderzijds, zijn er de stagiairs, i.e. jongeren tewerkgesteld in ondernemingen voor het aanleren van een beroep, die geen voltijds onderwijs volgen en onderworpen zijn aan een grote verscheidenheid van statuten. Voor de jongeren van 15-16 jaar tot 18 jaar (nog onderworpen aan de deeltijdse leerplicht) kan de inschakeling in het arbeidsproces, naast een deeltijdse arbeidsovereenkomst, gebeuren door een leerovereenkomst in het kader van het leerlingenstelsel van de middenstand, een leerovereenkomst in het kader van het leerlingenstelsel voor beroepen uitgeoefend door werknemers in loondienst of een overeenkomst voor een individuele beroepsopleiding in een onderneming. De personen boven de 18 jaar kunnen bovendien in aanmerking komen voor een overeenkomst werk-opleiding in het kader van het koninklijk besluit nr. 495 van 31 december 1986.

De Raad verwijst voor zijn positie inzake deze tweede categorie van stagiairs naar zijn advies nr. 1.115 van 20 december 1994 waarin voorstellen werden geformuleerd om een nieuwe impuls te geven aan het leerlingwezen voor beroepen uitgeoefend door werknemers in loondienst en een inschakelingsstatuut wordt voorgesteld voor hen die niet passen in een van de bestaande statuten.

Wat de eerste categorie van stagiairs betreft, wijst de Raad er op dat afwijkingen op het verbod van zondagsarbeid en nachtarbeid voor bepaalde sectoren, beroepen, werken of categorieën van werknemers kunnen worden toegestaan rechtstreeks op grond van de Arbeidswet of op grond van een koninklijk besluit genomen krachtens deze wet en na advies van het (de) betrokken paritaire comité(s) of de Nationale Arbeidsraad; dit laatste indien de verordening behoort tot de bevoegdheid van verschillende paritaire comités.

De Raad stelt dat de huidige adviesaanvraag betrekking heeft op een lijst van voorgestelde afwijkingen op deze verboden voor sommige opleidingen van het voltijds gewoon secundair onderwijs en van de opleidingsvormen 3 en 4 van het voltijds buitengewoon secundair onderwijs erkend en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap.

Hij verwijst voor een overzicht van de voorgestelde afwijkingen op het verbod van zondagsarbeid en het verbod van nachtarbeid naar de bijlage bij de ministeriële omzendbrief van mevrouw VANDERPOORTEN van 12 juni 2001. De minister stelt dat deze afwijkingen mogen toegepast worden in afwachting van een definitieve beslissing terzake door minister ONKELINX.

Hij merkt op dat deze lijst langer is dan de lijst van voorgestelde afwijkingen gevoegd bij de vraag van minister VANDERPOORTEN van 17 april 2001 aan minister ONKELINX voor een regeling terzake.

De Raad heeft voor een beoordeling van de gevraagde afwijkingen in relatie tot de reeds bestaande afwijkingsmogelijkheden voor werknemers en meer in het bijzonder jeugdige werknemers een beroep gedaan op de Administratie van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Op basis van de nota van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid in bijlage bij dit advies, merkt de Raad op dat voor bepaalde bedrijfstakken, ondernemingen of activiteiten waarop bepaalde van de gevraagde leerlingenstages betrekking hebben reeds een toelating inzake zondagsarbeid en/of nachtarbeid bestaat, die evenwel niet altijd volledig beantwoordt aan hetgeen door minister VANDERPOORTEN gevraagd wordt, terwijl voor andere gevallen in de huidige stand van zaken geen afwijking op de bedoelde verbodsbepalingen voorhanden is.

B. Specifieke bemerkingen

De Raad constateert dat minister VANDERPOORTEN met de vraag voor verdergaande afwijkingen op het verbod op nachtarbeid en arbeid op zondag een tweevoudig doel nastreeft.

Wat het eerste doel betreft, het vermijden dat de onderwijsregelgeving onbewust aanleiding kan geven tot leerlingenstages die niet volledig conform de arbeidswetgeving zijn, is de Raad van oordeel dat het inderdaad duidelijk moet zijn dat leerlingenstages enkel kunnen georganiseerd worden met inachtneming van de Arbeidswet van 16 maart 1971 en zijn uitvoeringsbesluiten.

Wat het tweede doel betreft, de flexibilisering van de leerlingenstages buiten de thans geldende grenzen voor afwijkingen op het verbod op nachtarbeid en arbeid op zondag, stelt de Raad dat, indien zich hiervoor vanuit de praktijk een nood zou doen voelen, het aan de paritaire comités is om dit voor de ondernemingen die onder hun bevoegdheidsomschrijving ressorteren te beslissen.

Eenzijds, is de Raad gevoelig voor het pedagogisch argument dat er een zo dicht mogelijke aansluiting moet zijn tussen de onderwijs- en de beroepswereld.

Anderzijds, wil de Raad wijzen op het feit dat nachtarbeid een heel bijzonder arbeidsregime is dat niet zonder de meeste omzichtigheid kan toegepast worden in het kader van leerlingenstages. Hij wil er op wijzen dat een koninklijk besluit waarbij nachtarbeid wordt toegelaten voor jeugdige werknemers in principe enkel geldt voor de jeugdige werknemers ouder dan 16 jaar (artikel 34 bis § 1, 4 van de Arbeidswet) en dat ingevolge een Europese Richtlijn er een absoluut verbod op arbeid tussen 24 uur en 4 uur in de Arbeidswet bestaat voor jeugdige werknemers (artikel 34 bis § 3 van de Arbeidswet).

Bovendien herinnert de Raad er aan dat de mogelijkheid afwijkingen op het verbod op nachtarbeid en arbeid op zondag toe te staan de stagegever geenszins ontslaat van de verplichting om de andere regels van de arbeidstijdregeling die gelden voor de jeugdige werknemers toe te passen (maximumgrenzen van de arbeidsduur, toegelaten overwerk, pauzes, dagelijkse rust, bijkomende wekelijkse rustdag, ...). In het bijzonder stelt de vereiste inhaalrust toe te kennen voor overwerk en zondagswerk een probleem voor leerlingen die onderwijs met voltijds leerplan volgen.

In elk geval is de Raad van oordeel dat de paritaire comités, op het niveau van de sectoren, het best geplaatst zijn om te adviseren inzake de gevraagde afwijkingen op het verbod op nachtarbeid en arbeid op zondag.

De Raad is zich bewust van het feit dat de vraag om afwijkingen voor leerlingenstages binnen uiteenlopende studiegebieden en studierichtingen een zeer brede consultatie van de paritaire comités vereist.

De Raad is echter van oordeel dat de nota van de Administratie van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, die in bijlage bij dit advies wordt gevoegd, een duidelijk overzicht geeft van de gevraagde afwijkingen en als leidraad kan dienen voor de consultatie van de paritaire comités.
